

Yeni Kitaplar > New Books

Migration et métissage au cinéma: L'exemple du cinéma turc (Sinemada Göç ve Melezlik: Türk Sineması Örneği)

Gülşenem Çobaner-Gün

Presses Académiques Francophones, Saarbrücken, 2015, 468 s.

ISBN: 978-3-8416-3085-8

Ulaş Bayraktar
Mersin Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler
Fakültesi

Sinemada Göç ve Melezlik: Türk Sineması Örneği

Öz

Gülşenem Çobaner-Gün, Sinemada Göç ve Melezlik: Türk Sineması Örneği adlı doktora tezine dayanan kitabında Türk sinemasıyla toplumsal olgular arasındaki ilişkiyi tartışmaktadır.

Migration and Hybridity in Cinema: the Case of Turkish Cinema

Abstract

In Gülşenem Çobaner-Gün's work, *Migration and Hybridity in Cinema: the Case of Turkish Cinema*, which is based on her doctoral dissertation, she discusses the relationship of Turkish cinema and social phenomena.

Sözlü kültüre daha yatkın bir toplum olduğumuz sık sık dile getirilir.

Toplumsal ve kültürel birikimimizi yazılı olarak saklamak ve aktarmaktaki zafiyetimizin sebeplerinden biri de muhtemelen göçebe bir geçmişe sahip olmamız. Öyle ya, yüzyıllar boyunca bir kıtanın steplerinden, diğerinin kale kapılarına uzanan göç ve sefer serüvenlerimize yazılı kaynakların tanıklık etmesi pek kolay değildi. Sözlü kültüre dayanan iletişim mekanizmaları bu anlamda çok daha değerli sayılmalı. Ülkemizde sosyal medyanın bu kadar yaygın olması da, anı kitaplarından, otobiyografik eserlerden çok nehir söyleşilere rastlıyor olmamız da bununla ilişkili olsa gerek.

Sinemanın da böylesi bir işlevi olduğu muhakkak. Okumayı, yazmayı çok da aramayan bir toplum olarak bizler daha ziyade dinlemek, izlemek istiyoruz. Gülşenem Çobaner-Gün doktora tezine dayanan kitabında bu eğilimimizin izlerini sinema ve göç ilişkisi üzerinden sürüyor. Fransa Paris 7 Üniversitesi'nde Prof. Claude Murcia'nın danışmanlığında tamamlanan ve Presses Académiques Francophones yayınları tarafın-

Gülşenem Çobaner-Gün
Migration et métissage au
cinéma
L'exemple du cinéma turc

paf

dan bu yıl Fransa'da kitaplaştırılan çalışma, sinemanın toplumsal olgularla olan ilişkisini irdeleyerek açılıyor. Lacan'ın ayna metaforundan esinlenerek, sinemanın da toplumsal öznenin kuruluşunda oynadığı rolü öne çıkaran tartışma, sinemanın 20. yüzyılın arşivi, toplumsal belleği olarak tarihin hem aynası, hem de aktörü olduğu varsayımı üzerine temelleniyor. Çobaner-Gül, sinemanın bu bellek-özne halinin göç olgusu üzerindeki yansımalarını analiz etmeye soyunuyor. Bu anlamda, çalışma göçün ve özellikle göçmenin sinemada nasıl temsil edildiğini ve dahası göçmen sinemacıların yapıtlarının bu alana neler kattığını ele alıyor.

Böylesi bir analitik çerçeveye kurgulanan çalışma ilk olarak Amerikan sinemasını mercek altına alıyor. Göçün Amerikan sinemasının gelişiminde oynadığı rolün ardından *Film Noir* ve Yeni Dalga akımlarındaki göç ve göçmen etkisinin ele alındığı bölümün ardından ulusal sinemaların gelişimindeki göç/göçmen etkisinin izlerini sürüyor Çobaner-Gün. Özellikle bu satırların yazarı gibi ilgisi ve bilgisi sinemadan ziyade göçe yoğunlaşmış okurlar için bu bölümler keyifli bir bilgilenme imkanı sunuyor.

Çalışmanın ikinci bölümünde yazar vizörünü bu sefer Türkiye'ye döndürüyor. Türk sinema tarihini özetlediği bölüm yabancı bir ülkede yapılan bir çalışma olmasının doğal sonucu olarak, Türkiyeli, özellikle sinemayla ilgili okurlar için pek yeni ve özgün bir tartışma vaat etmiyor olsa gerek. Coğrafi ve politik bağlama dair bu temel bilgileri verme çabası, tartışmayı haliyle ana eksenini olan göç ve sinema ilişkisinden de biraz ayrı düşürüyor.

Bu yeni başlayanlar için Türk sineması kısmının ardından tartışma yine temel aksına geri dönerek, üç ayrı dönemde Türkiye sinemasında göç olgusunu ele almaya devam ediyor. Bu amaçla önce üç tarihsel dönem içindeki farklı sinema yapıtlarını daha sonra da Türkiye dışındaki Türkiyeli sinemacıların yapıtlarını ele alıyor Çobaner-Gün. 1980 öncesindeki kırdan kente göçü ve göçmeni ele alan filmler *Gurbet Kuşları*, arabesk filmleri ve Lütfi Ömer Akad'ın *Gelin*, *Düğün* ve *Diyet* üçlemesinin analizi sunuluyor. Tüm bu filmlerin en popüler teması, kentten eski, dolayısıyla kentli, kültürlü ve varlıkları kesimleri ile şehre yeni gelmiş ve öncekilerden her açıdan farklı ama hızla bir değişime de açık doğalarının tezadı olması bu bölümün ana savı olarak karşımıza çıkıyor.

İzleyen bölümde, 1970'lerle birlikte Yılmaz Güney'in göçün bu kültürel çelişkisini aşan siyasi çelişkilerine odaklanan filmlere imza atarak, bir yandan Türk sinemasının göçe bakışını değiştirdiğini, öte yandan bu yapıtlara özellikle Avrupa'da gösterilen ilgi sayesinde Türk sinemasını dünya kamuoyuna açtığı savı ortaya konuyor.

Kitabın son bölümü, başka bir göçün, yurtdışına özellikle Almanya'ya yönelik işçi göçünün sinemadaki yansımalarını tartışmaya açıyor. Şerif

Gören'in *Almanya Acı Vatan* ve Fatih Akın'ın *Duvara Karşı* filmleri üzerinden geliştirilen inceleme özellikle mekân ve müziğin kullanımını gibi daha teknik konularla geliştirilmiş bir tartışmayla son buluyor.

Ezcümle, Gülşenem Çobaner-Gün, göç ve sinema ilişkisinin Amerika Birleşik Devletleri'nden, Haydarpaşa Garı'na oradan da Berlin'e kadar uzanan patikaları boyunca bize zengin ama bir o kadar da izlemesi keyifli ve kolay bir akademik gezinti sunuyor. Sinema ve göç sosyolojisinin disiplinler arası analizine çok önemli bir katkı sayılabilecek bu çalışmada yine de yazarın sinemacı yanının, özellikle son bölümlerde sosyolojik bakışı görece gölgede bıraktığını belirtmek gerekiyor. Ama bu alandaki müstakbel karşılaştırmalı çalışmalara, özellikle de sinema alanının dışından gelen araştırmacılara kesinlikle ilham verecek bu çalışmanın en kısa zamanda Türkçeye çevrilmesini bekliyoruz.